

UNIVERSITETET I TRONDHEIM
 NORGES TEKNISKE HØGSKOLE
 INSTITUTT FOR FYSIKK

Faglig kontakt under eksamen:

Hans M. Pedersen, tlf. 3587

EKSAMEN I FAG 70525 FYSIKK FOR AVD. IV^{A,B,C}

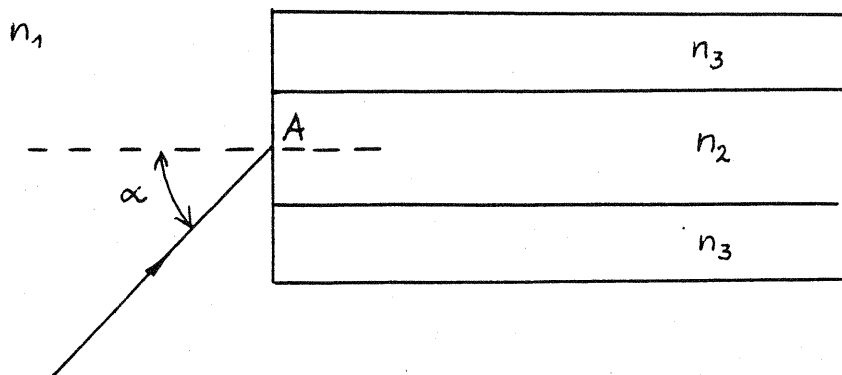
Lørdag 27. august 1988

Tid: kl. 0900-1500

Tillatte hjelpemidler: Godkjent lommekalkulator
 K.J.Knutsen: Formler og data i fysikk
 O.H. Jaren og K.J.Knutsen: Formelsamling i matematikk
 K.Rothmann: Matematische Formelsammlung

Oppgave 1

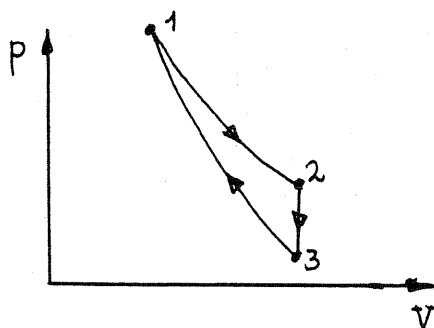
En optisk fiber har form av en rett sylinder som vist på figuren. Fiberen er omgitt av et medium med absolutt brytningsindeks n_1 . Den består av en indre sylinder av et materiale med brytningsindeks n_2 . Utenpå denne har vi en ytre del (sylinderskall) av et materiale med brytningsindeks n_3 .

Vi betrakter en lysstråle som ligger i et plan gjennom sylinderaksen. Den kommer utenfra og treffer endeflaten av fiberen i A med innfallsvinkel α .

- a) Finn den betingelsen α må oppfylle for at denne strålen skal bli totalreflektert hver gang den treffer grenseflaten mellom indre og ytre del av fiberen. Betingelsen har form av en ulikhet hvor α , n_1 , n_2 og n_3 inngår.
- b) Ofte er det luft som omgir fiberen, slik at man kan sette $n_1=1$. I det etterfølgende betrakter vi en slik situasjon.
Er det mulig å velge n_2 og n_3 slik at man får totalrefleksjon hver gang strålen treffer grenseflaten mellom indre og ytre del av fiberen - uansett verdien av α ?
Undersøk dette og gi den betingelse som eventuelt må være oppfylt.
- c) Hva bruker man optiske fibre til?
Hvorfor består en optisk fiber av en indre del og en ytre del som har ulike brytningsindekser?

Oppgave 2

En mol ideell toatomig gass gjennomløper en kretsprosess som består av en isotherm (1 $\rightarrow$ 2 i figuren), en isocor (2 $\rightarrow$ 3) og en adiabat (3 $\rightarrow$ 1). Tilstand 3 er gitt ved $p_3 = 1 \text{ atm} = 1,01 \cdot 10^5 \text{ Pa}$, $T_3 = 293 \text{ K}$.

- a) Beregn gassens volum i tilstand 3 og dens trykk, volum og temperatur i tilstandene 1 og 2, når $T_2 = 373 \text{ K}$.
- b) Beregn arbeidet utført av gassen ved et omløp av kretsprosessen og finn prosessens virkningsgrad.
- c) Beregn gassens entropiendring i prosessen 2 $\rightarrow$ 3.

- d) Anta at prosessen 2→3 gjennomføres ved at beholderen som inneholder gassen en viss tid bringes i termisk kontakt med omgivelsene som har den konstante temperaturen $T_0 = 290 \text{ K}$. Temperaturen i gassen vil da langsomt synke ved at varme ledes ut gjennom beholderens vegger. Når vi ser bort fra varmekapasitetseffekter i beholderens vegger, hva blir omgivelsenes entropiendring ved et omløp av prosessen? Hva blir den totale entropiendring til gass pluss omgivelser ved et omløp?

Oppgitt: Den molare gasskonstanten er $R = 8,3 \text{ J}/(\text{mol}\cdot\text{K})$.

Oppgave 3

- a) Hvordan lyder Heisenbergs usikkerhetsrelasjon?
En partikkel med masse m er innesperret i en kubisk boks med volum $V=L^3$. Bruk usikkerhetsrelasjonen til å anslå den laveste energien partikkelen kan ha.
- b) Fri partikler med hastighet v og hvilemasse m har energi E og impuls p . Vis at:

$$E = \sqrt{m^2 c^4 + p^2 c^2}.$$

Hva er energien for en partikkel i ro ($v=0$)?

Hva er energien for et foton ($m=0$)?

- c) Fotoner med bølgelengde λ spres ved kollisjoner med elektroner i et stoff. Anta at elektronet er i ro før kollisjonen, og bruk energi- og impulsbevarelse til å vise at det spredte fotonet har bølgelengde λ' gitt ved:

$$\lambda' = \lambda + \frac{h}{m_e c} (1 - \cos\phi),$$

hvor m_e er elektronmassen og ϕ er fotonets spredningsvinkel.

- d) Hva kalles effekten i c) og hva illustrerer den?
Hvor stor er den maksimale bølgelengdeendringen $\lambda' - \lambda$, og hvilken spredningsvinkel ϕ opptrer den ved?
Hvor stor impuls og kinetisk energi har elektronet etter kollisjonen i dette tilfellet? Anta at $\lambda = 0,1 \text{ nm}$.

Oppgitt: $E = \frac{mc^2}{\sqrt{1-(v/c)^2}}$, $p = \frac{mv}{\sqrt{1-(v/c)^2}}$,

$$h = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ Js}, m_e = 9,11 \cdot 10^{-31} \text{ kg}, c = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}.$$